Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 161. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 23-го СЕРПНЯ 1955. ПЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 23, 1955. No. 161. VOL. LXII.

ПОНАД 200 ЛЮДСЬКИХ ЖЕРТВ І БІЛЬЙОНОВІ МАТЕРІЯЛЬНІ ВТРАТИ ВНАСЛІДОК ЖАХЛИВОЇ ПОВЕНІ

ЧИСЛО ЛЮДСЬКИХ ЖЕРТВ МОЖЕ ЗБІЛЬШИТИСЯ НА 100 ОСІБ; СОТКИ ДОМІВ ЗРУЙНОВАНИХ, А ТИСЯЧІ УШКОДЖЕНИХ; БАГАТО МІСЦЕВОСТЕЙ БЕЗ ЕЛЕКТРИКИ І ВОДИ; РОБЛЯТЬ ЗАХОДИ, ЩОБ НЕ ПОШИРЮВАЛИСЯ НЕДУГИ

Один з головніших шляхів на Союзівку дорога ч. 17 був перерваний в кількох місцях внаслідок повіді, що навістила околиці Союзівки, зокрема містечко Елленвіл. На фото: частина дороги ч. 17 біля Вуртсборо, Н. Й., заллята водами ріки Монгаґен.

Ню Йорк, Н. Й. — Дня 19 серпня гураган „Діяна", який згідно з передбаченням метеорологів мав уже кінчатися, несподівано спричинив таку велику зливу в шістьох східніх стейтах ЗДА, що внаслідок неї вилили численні ріки і потічки, заливаючи цілі оселі, та перериваючи шляхи і залізниці. Численні місцевості були зовсім залиті водою, і люди втікали вночі з помешкань, зовсім неприготовані до такої жахливої повені, якої досі не було в цих східніх стейтах. Досі нараховано 206 трупів, які гелікоптери могли порахувати, але припускають, що число людських жертв зросте ще принаймні на 100 осіб, бо багато людей бракує. Про стан цієї страшної катастрофи свідчить той факт, що в дитячому таборі „Д е й в і с" коло Східнього Страдсбурга в Пенсилвенії майже всі діти і матері, які були там присутні, загинули в кімнатах, коли вода залила весь дім, і на другий день тільки з гелікоптерів можна було спостерігати залиті водою мешкання. З цього табору врятувалися тільки 10 дівчат, а досі вдалося знайти 15 трупів, а решта дітей, в числі 22 ще бракує, і немає надії, щоб вони жили. З цього табору врятувалися тільки ті дівчата, які пішли були в гостину до іншого табору. Президент Айзенгавер проголосив ці стейти в стані крайньої необхідности, щоб вони могли негайно користати з федеральної допомоги. Ці стейти це Ню Джерзі, Коннектикат, Массачусетс, Пенсилвенія і Ровд Айленд. Найбільше людських жертв внаслідок цієї повені було в Пенсилвенії, а також в Коннектикаті. Матеріяльні шкоди в початковому обрахунку виносять більйони долярів. Понищені шляхи, поруйновані мости, не курсують залізниці на деяких відтинках, попереривані електричні проводи та понищені водотяги. В деяких місцевостях військо роздає воду з окремих збірників. В деяких місцевостях проголошено військовий стан, і вояки Крайової Ґвардії бережуть порядку, щоб злочинні елементи не грабували залишених евакуйованими мешканцями домів. Військо як тільки може допомагає населенню, а гелікоптери п е р е в о з я т ь поранених та обраховують і виловлюють трупів нещасних жерт повені.

Президент Айзенгавер висловив признання військовим частинам та організації Червоного Хреста і іншим цивільним організаціям за те, що допомагають н е щ а с л и в и м жертвам повені. Червоний Хрест покищо нарахував коло 300 зовсім зруйнованих домів, а понад 6,000 домів частинно пошкоджених. Число евакуйованих осіб виносить коло 52,000, і вони приміщені частинно в шатрах Червоного Хреста. Армія вислала з Вашингтону групу своїх інженерів, які мають помагати людям в найнеобхідніших направках домів. Вислано також на терен катастрофи окремі прилади для очищування води, помпи до помповання води і мішки з піском, щоб стримати дальші заливи води, яка плине з розірваних там. — Також і деякі повіти Нюйоркського стейту визнані як такі, що находяться в стані крайньої необхідности, і вони зможуть користати з федеральної допомоги. Великі шкоди спричинені в стейті Ню Джерзі, де залиті водою шляхи, попереривані телефонічні получення та позривані мости. В стейтах Коннектикат 169 місцевостей потерпіли від повені, а матеріяльні втрати мають там виносити більйони долярів. Губернатор стейту Массачусетс — Крістіян А. Гертер заявив, що цьогорічне знищення більше, як ті пошкодження, які були минулого року від гураґанів Карольці і Едни. Деякі місцевості в тому стейті ще й досі дістають харчі і воду з гелікоптерів. Мешканців деяких місцевостей вже пощеплено проти черевного тифу. В стейті Ровд Айленд тисячі робітників залишилися без праці, те саме є в інших стейтах, бо повінь зруйнувала фабрики, які з трудом можна буде відбудувати, а деякі находяться в такому стані, що їх не дасться відбудувати, тільки треба буде будувати нові. Великі матеріяльні втрати спричинила повінь і в Пенсилвенії, в якій нараховано найвище число люських жертв — понад 100 осіб.

Погоджуються звернути американських летунів, але один з них поранений, а другий вбитий

Сеул. — Північно-корейське комуністичне командування „погодилося" звільнити важко пораненого американського летуна і віддати тіло капітана американської армії, що згинув під час зістрілення комуністами американського вишкільного літака над зневтралізованою смугою між Південною і Північною Кореєю. Поранений лейтенант Г. Г. Бумпас має поломаний череп. Вбитий — це капітан Чарльз В. Бравн. Комуністи призналися без звичайних викрутів до зістрілення американського літака, але настоюють, що його залога займалася шпигунством над Північною Кореєю. Справа зістрілення літака була предметом гострої дискусії на засіданні контрольної комісії воюючих сторін. Під час цього засідання делеґат ОН ген. Гарлен Ц. Паркс осуджував брутальну і нелюдську поведінку комуністів, які безвпину деклямують про свою „миролюбність", а наділі є звичайними душогубами і порушниками договорів, та які зламали досі прийняті постанови перемир'я уже 53 рази. Комуністичні представники були дуже здивовані, чому ЗДА так рішуче вимагають звільнення зістріленого летуна. Їм відповів ген. Паркс, що в цьому саме є основна різниця між представниками вільного світу, яким дороге людське життя, і представниками комуністичного тоталітаризму, які цим життям брутально нехтують.

Індія зірвала з Портуґалією дипломатичні взаємини

Ню Делі. — Генеральний консуль Індії в Панґім, столиці маленької портуґальської колонії Гоа на індійському півострові, передав генеральному губернаторові Портуґалії ноту від індійського уряду, щоб Портуґалія закрила свій консулят в Бомбаю і почесні консуляти в Мадросі та Калькуті, найдалі до 1 вересня ц.р. Ще 25 липня закрито портуґальське посольство в Ню Делі. Індійський консулят на терені Гої буде теж закритий. Таким чином поміж Індією і Портуґалією зірвано всякі дипломатичні взаємини. Останній крок Індії прийшов на знак протесту проти стріляння портуґальської поліції до неозброєних індійців, які масово вмашерували були в минулому тижні з Індії на територію колонії Гоа. Загалом згинуло тоді коло 25 індійців. Точної цифри не знати, бо частину рахується, як „пропавших", і деякі з них може лежать у шпиталі, або не вернулися ще до дому. Портуґалія в офіційній заяві заявила, що індійці описують події в Гої наскрізь невірно. Вона рішуче заперечує теж, наче б згинуло так багато індійських демонстрантів.

КОЛО 800 ОСІБ ЗГИНУЛО У КРИВАВИХ ЗАВОРУШЕННЯХ В ПІВН. АФРИЦІ

Париж. — У суботу й неділю вибухли в Марокко й Альжирії такі нагальні революційні заворушення, що в сутичках французького війська та місцевої і французької поліції з арабами згинуло разом коло 800 осіб. Безпосередньою притокою до тих нападів і терористичних актів уважається другі роковини скинення французами популярного серед націоналістичних арабських кол султана Марокка Сіді Мохаммеда бен Юссефа і заслання його на Мадаґаскар. Французькі кола підозрівають Арабську Лігу, якої головна кватира є на терені Єгипту, що вона затіяла цю нову серію терористичних актів, щоб перешкодити французько - арабському порозумінню на терені Марокка, пригадуючи, що подібний вибух націоналістичних демонстрацій мав місце в Тунісії й Альжирії безпосередньо перед французько - туніськими переговорами. Французький уряд прийняв був тиждень тому постанови про нову політику на терені Марокка, погодившись з теперішнім генеральним резидентом у Марокко, що треба заступити теперішнього непопулярного султана тимчасовою реґенційною радою, а до того часу треба негайно безпосередньо повести переговори з усіми існуючими в Марокко політичними групами, включно з радикальними націоналістами, щоб наладнати тамошні відносини на базі поширеної автономії. Ці переговори були призначені на понеділок 22 серпня у південно - французькому місті Е-ле-Бен і туди виїхала французька делеґація під проводом самого прем'єра Фора. — Араби заатакували різні французькі поліційні і військові бараки та станиці, кидаючи в різних місцях бомби. У Філіппіль вбито 9 европейців і 9 вояків, але згинули там також коло 50 арабських терористів. В Альжирії найбільші сутички відбулись в окрузі Константін. У Марокко коло 2,000 кінних берберійців напали на містечко Оуд Зем, яке має коло 13,000 мешканців та перевели справжній погром в европейській дільниці, де жило коло 800 европейських поселенців. Вбивали всіх зустрічних на вулиці, також жінок і дітей, нападали на доми, палили й нищили все майно. Напасники вдерлися також до шпиталю, де вбивали европейських хворих. Жертвою падали також арабські поліціянти й усі, що заступалися за европейців. Врятувалися тільки ті, які встигли забарикадуватись і відстрілювались, поки наспіла військова допомога. Тоді напасники так само швидко щезли, як появились були. Бої відбулись також у горах Атлясу і в околиці Касаблянки. Тому, що теперішні заворушення звертаються також проти теперішнього султана бен Арафи і його впливових прихильників з-поміж консервативного табору арабів, то ті заворушення мають подекуди характер громадянської війни. Французи заповіли репресії супроти тих, які були головними винуватцями цих кривавих заворушень.

Президент підвищив мито на імпортовані ровери на 50 відсотків

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер скористав із окремої клявзулі в законі про взаємну торгівлю з закордоном і підвищив мито від імпортованих роверів на 50 відсотків. Це підвищення важне з днем його проголошення. Ця клявзуля в законі про тарифи має за ціль забезпечувати домашню продукцію проти закордонної конкуренції. Комісія Федеральних Тариф запропонувала президентові підвищити мито від імпортованих роверів. Внаслідок підвищення мита на закордонні ровери американські батьки платитимуть за ровери коло 10 відсотків більше від дотеперішньої ціни, бо продавці включають збільшене мито до ціни на ровери. Досі імпортовані з Англії ровери продавали в американських крамницях від 29.98 доляра до 79.98 доляра, а тепер ціни виноситимуть від 33 до 86 долярів. Крім Англії привозили ровери до ЗДА ще Західня Німеччина, Франція і Австрія. В минулому році продано в цій країні 2,510,000 роверів, в тому 1,554,000 американських а решту закордонних.

У Женеві закінчилась атомова конференція

Женева. — В останню суботу закінчилась у Женеві двотижнева конференція науковців і інженерів у справі застосування атомової енерґії для мирних цілей. У конференції взяли участь 1,200 делеґатів із 72 країн. Під час двотижневих нарад конференції панував аполітичний строго науковий дух, при чому делеґати цікавились взаємним поступом у дослідах та технічними можливостями добування й „загнуздання" енерґії, скритої в атомах. Загально вважається, що конференція мала великий успіх та заповіджено наступну таку конференцію на 1957 рік. На спеціяльній церемонії малий досвідний реактор, поставлений на час конференції американською делеґацією, подаровано Швайцарії, яка таким чином стала першою державою, яка дістала від Америки практичні можливості вести дальші атомові досліди для мирних цілей. ЗДА заповідають, що герший заклад атомової енерґії для мирних цілей, в Шіппінґ Порт у Пенсилвенії, силою 60,000 кіловатів, постачатиме енерґію не швидше 1957 року.

Критикують совєтське хліборобство за відсталість

Берлін. — Американські фармери, що відбули п'ятитижневу поїздку по Совєтському Союзі, прибувши в поворотній дорозі до Берліну, — поділилися із своїми враженнями із представниками закордонної преси. Вони ствердили передусім, що совєтські колгоспники живуть тепер трохи краще, але не мають не раз найконечніших в цивілізованому житті речей. Пересічний совєтський колгоспник ставився дружно до американських гостей, але в зустрічі виявив повну неознайомленність із життям і ціллями З'єдинених Держав, особливо ж з американським способом життя. Відбувши 10,000 миль подорожі по Совєтському Союзі, американські фармери мали можливість переконатися, що совєтські хліборобські робітники мають незадовільні мешканеві умовини і транспортні засоби, не мають ніяких водопровідних вигід й одна людина в Совєтському Союзі мусить працювати багато днів, щоб могти купити те, що американський робітник може заробити за кільна годин. Так, наприклад, совєтський колгоспник мусить працювати два до два і пів місяця, щоб могти купити одяг, в той час, як американський фармер може заробити на одяг за два або три дні. Колгоспники майже не мають можливости користуватися особовими автами і так, наприклад, в колгоспі із 7,000 робітниками було тільки два приватні авта, а в іншому до 4,000-ому колгоспі не було ні одного авта. Туалети (вбиральні) та каналізація в совєтських колгоспах в дуже примітивному стані, таких речей, як холодільні (рефриджерейтори) 'майже не можна зустріти. Совєтські колгоспники мають дах над головою, порівнюючи, досить одягу і харчу, хоч і останнього не надто багато. Грошей на закупно речей щоденного вжитку не мають.

„СОЮЗІВКА" ПІД ЗНАКОМ ГУРАҐАНУ І ВІДВІДИН ПЛАСТУНІВ

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ПОВІНЬ І ПЕРЕРВАНІ ШЛЯХИ, МИНУЛИЙ КІНЕЦЬ ТИЖНЯ НА „СОЮЗІВЦІ" НАЛЕЖАВ ДО НАЙРУХЛИВІШИХ; ПРОФ. Р. СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ ДОПОВІДАВ ПРО „РОДОВІД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ"; П-НІ ВЕРОНІКА ЦЕГЕЛЬСЬКА ДАЛА КОНЦЕРТ; 70 ПЛАСТУНІВ З ТАБОРУ ІСТ ЧЕТГЕМ ЗДОБУЛИ СЕРЦЯ ЧИСЛЕННИХ ГОСТЕЙ

Союзівка, Керґонксон. — Не зважаючи на те, що „Союзівка" лежить в районі Кетскилських гір, що його навістив минулої п'ятниці жахливий гураґан та який у наслідок великої поводі і заподіяних гураґаном шкід був поставлений в „стан загрози", кінець тижня на цій оселі Українського Народного Союзу належав до найрухливіших і найактивніших у цьому сезоні. Гураґан і небувала злива почалаcа в тому районі в четвер і дійшла до свого вершка вночі з четверга на п'ятницю. Вже в четвер опівночі в сусідніх містечках Еленвіл і Керґонксон почали гудіти сирени, сповіщаючи стан загрози. Найжахливіші наслідки гураґанної зливи виявились у п'ятницю вранці, як місцеві гірські потічки перемінились у бурхливі ріки, а бистрі струї позривали мости, попереривали шляхи та залили долини, змиваючи багато будівель. Містечко Еленвіл було впродовж п'ятниці відрізане від світу, всі великі шляхи в той район були перервані і теж повітова дорога, що веде на Союзівку від залитого тоді водою шляху ч. 209 та від шляхів 52 і 55-44 була в трьох місцях перервана, вле вже таки в п'ятницю шкоду направлено настільки, що встановлено зв'язок з містечком Керґонксон. На самій Союзівці буря і злива не заподіяли жадної шкоди, а перервані шляхи з великих міст ще тільки, здавалося б, заохотили численних гостей, що впродовж кінця тижня виповнили Союзівку до останнього місця. До неділі після полудня вже знову наладнано майже в усіх напрямках нормальне комунікаційне получення на всіх шляхах.

Лекція проф. Р. Смаль-Стоцького

Кінцево-тижнева активність на Союзівці почалася в суботу перед полуднем лекцією проф. Романа Смоль-Стоцького про „Родовід української нації", яку з найбільшим заінтересуванням вислухали в першу чергу студенти ведених тепер на Союзівці Курсів Українознавства, але й численні гості. Заінтересування виявлялось уже хоч би тим, що поодинокі слухачі переривали лекцію запитами та проханнями про додаткові вияснення.

Виступ п-ні Цегельської та показ мистецької самодіяльности курсантів

Того ж дня на естраді заповненого гостями вестибюлю Гостинниці відбувся вже другий на Союзівці виступ відомої нашої концертової співвчки п-ні Вероніки Цегельської, яка своїм виїмковим голосом (кольоратура-сопрано) та мистецьким виконанням пісень викликала справжній ентузіязм серед публіки, що „не випускала" її з естради, домагаючись наддатків. На фортепіяні, акомпаніювала співачці студентка Курсів Українознавства, п-на Ельва Барабаш з Шікаґо. В програмі того самого вечора дали перший показ мистецької самодіяльности учасники Курсів Українознавста, виконавши кілька пісень у підготові та під диригентурою п-ни Барабаш, вивіши кілька народних танків під проводом Катерини Тураник і Олекси Рускевича та відігравши короткий скеч з їхнього „курсантського життя", приготований п-нею Квіткою Стецюк, яка, на закінчення, виступила теж сама з вдалим коротким скечом, як „наймолодша курсантка".

Відвідини Пластової молоді

Соняшна і гаряча неділя 21-го серпня була на Союзівці цілком під знаком відвідин сімох десятків пластунок і пластунів з їхнього табору в Іст Четгем. Приїхали вони спеціяльним автобусом і відразу у зразковому порядку вмашерували на подвір'я та вставились до Служби Божої, яку, як і кожної неділі, відправив Всч. о. Петро Мельничук, вакаційний душпастир недалечкої оселі СУМА та Союзівки. Його прекрасна проповідь про виконування Божих заповідей напевно залишиться глибоко в душах і пам'яті усіх тих, що мали нагоду її вислухати. Після Богослуження і обіду пластова молодь наповнила веселим гумором оселю, викликуючи серед різноманітних гостей подив і одушевлення їхньою поведінкою. По 4-ій годині після полудня пластунки, між ними й гурток малих новачат, виконали програму пісень, танків, руханкових вправ, пластової справности тощо, викликуючи великий ентузіязм та направду здобуваючи серця приявної публіки. Програму попередив коротким словом-привітом головний пред. УНС п. Дмитро Галичин, якому відповіла подякою за гостину та зрозуміння для Пласту і пластової ідеї збоку УНС п-на Леся Храплива, що опісля проводила програмою, приготованою переважно панею Турко, дружиною опікуна і добродія Пластової Оселі в Іст Четгем, інж. Турко. В половині програми пластунки перевели збірку на допомогу пластовій молоді в Европі. На заклик п. Д. Галичина, гості зложили на ту благородну ціль понад 63 доляри. Після вечері пластунки і пластуни, що побували на Союзівці під проводом своїх опікунів і виховників: п-ні Марії Логази, п-ни Лесі Храпливої, мґра І. Скочиляса, п-ні Н. Пясецької, п-ні Турко та інших, від'їхали автобусом назад до свого табору в Іст Четгем, залишаючи на Союзівці та серед її гостей найкраще враження і найкращий спомин та найбільші симпатії до того справжнього у к р а ї н с ь к о г о „цвіту і краси" — Пластової молоді.

● **Усі закордонні студенти,** які прибувають до ЗДА на науку, мусять складати присягу, що вони розуміють свою відповідальність перед законами цієї країни. Цю заяву-присягу мусять підписати також і ті студенти, які вже раніше прибули до ЗДА.

В АМЕРИЦІ

● **Голова Стейтового Республіканського Комітету Л. Джансон Морґавз заявив,** що губернатор Аверел Гарриман відбув одномісячну подорож по західньо-европейських країнах і Ізраїлю для того, щоб здобути собі голоси в Ню Йорку на випадок, якщо він буде кандидатом на президента в 1956 році.

● **Військова комісія визнала** 10-х летунів, які вернулися з комуністичного китайського полону, здібними до дальшої військової служби. Нездібних до служби в летунстві визнано тільки майора Вільяма Г. Бавмера, який був поранений і, крім того, обморозив собі ноги. Летуни дістали двомісячну відпустку, і восени мають зголоситися до служби.

● **Республіканський сенатор Гомер Е. Кейпгарт заявив,** що бувший президент Геррі С. Труман своїми заповідженими передвиборчими п р о м о в а м и тільки допоможе президентові Айзенгаверові виграти вибори, бо американський нарід знає добре про заслуги Айзенгатера, і Труман не зможе змінити того фактичного стану.

● **Впродовж** попередніх п'ятьох років американці витратили на будову нових церков 2,600,000,000 долярів. В 1955 р. на цю ціль вони витратять 700,000,000 долярів.

● **25 поліцистів** не допустили до бійки між двома ватагами малолітніх ґанґстерів в Брукліні, які підготовляли її на розі вулиць Труп і Лексинґтон. 24 дівчат від 14 до 17 років допомагали цим „воїнам", несучи для них зброю: револьвери, ножі і залізні штаби.

● **В кінці тижня президент** Айзенгавер ловив пструґів, грав у ґольфа та кухарював, приготовляючи їжу для себе і свого внука — 7-річного Дейвіда. Дейвід вчиться грати в ґольфа та їздити на коні, а також бавиться з 12-річним сином асистента президентового лікаря Джеком Тшачем.

В СВІТІ

● **Клемент Еттлі,** лідер англійської Партії Праці й колишній прем'єр Англії, безпосередньо після повороту з 10-денної гостини в Юґославії дістав мозкову атаку, наслідком якої стався частинний п а р а л і ч. Згідно з останніми вістками стан його здоров'я значно покращав. Еттлі має 72 роки.

● **У Сейлсбері Плейн** в Англії, де стоїть танкова частина, один із важких танків найновішого моделю, що його англійські військові чинники тримають ще в тайні, з невідомих причин зсунувся вночі з похилої площі і покотився до табору, де під шатрами спали вояки. Танк, що важить 30 тонн і має 12 гарматок, розторощив військове шатро, а в ньому задавив на смерть 4-х вояків. Англійські військові чинники розпочали слідство, але заявили відразу, що тут не було руки ірляндських націоналістів.

● **Скотленд Ярд,** славетня англійська поліція, допускаючи можливість, що Ірляндська Республіканська Армія захоче пімститися за знайдення поліцією всієї зброї, яку згадана революційна організація здобула, напавши на англійський військовий вишкільний табір, рішила тримати закритими від 1 попол. до 8 ранку важкі залізні ворота, що ведуть до центрального поліційного будинку в Лондоні. До цього часу ці ворота були завжди відчинені.

● **До Москви приїхало 15,000** німців і 120 кореспондентів на перші від 1912 року німецько-совєтські змагання у копаному м'ячі. Москалі, які пам'ятають німців з останньої війни, дивились тепер на них, як на дивоглядів, а весь той футбольний змаг став у Москві куди більшою сенсацією, як заповіджений приїзд Аденауера, — пишуть американські газети.

● **У Франції відбулись робітничі** заворушення в портових містах Нант і Сан Назар, які є центрами к о р аблебудівельних доків. У Нанті під час демонстрацій вибухла підкинена кимсь бомба, яка ранила 27 поліціянтів, у тому числі 11 поважно. Один робітник згинув від поліційної кулі. Докові робітники жадають підвищення заробітньої платні.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОБУЙМО ЗНОВУ

У цьому числі віддаємо багато місця в теорії одній з основних, а в практиці найосновнішій проблемі українців у вільному світі: відповідної координації політичних сил та їх спільної авторитетної і активної репрезентації. На цю тему у нас уже стільки сказано і написано, що ще один чи два голоси більше будуть направду тільки краплиною в морі, але вважаємо, що було б помилкою задовольнятись таким станом і опускати руки. Правда, кожному з нас уже набридло повторювати вічно слова „консолідація", „об'єднання" і т. п., бо, здається, чим більше повторюється їх в теорії, тим менше є їх у практиці. Все ж таки, не бачимо причини, чому й тут не можна було б застосувати клясичної істини про краплину, що вижолоблює камінь.

А втім, важко повірити, щоб український загал у вільному світі, або хоч би тільки якась його частина була проти цієї консолідації, координації, суцільности чи яким ще терміном можна б означити цю нашу основну проблему, що, як найгрубша колода, лежить перед українською еміґрацією в її поході до Києва і Львова. І коли цієї колоди не можна усунути то, нам здається, не тому, що вона занадто груба і тяжка, але тому, що ми досі не вміли за те діло взятись, що ми шарпаємо ту колоду то в один, то в другий бік, шарпаємо рівночасно на всі боки, при тому частенько сваримося й лаємося, а вона таки лежить на місці і ми, задихані та втомлені, опускаємо руки.

Як виглядає ця справа сьогодні? Коли мова про европейську українську еміґрацію, на якій саме лежить відповідальність та обов'язок репрезентації української визвольної політики, маємо там три основні групи: групу партій і середовищ, що включились у систему екзильного Державного Центру УНР, Закордонних Частин ОУН із п. Степаном Бандерою на чолі та групу Закордонного Представництва УГВР. Правда, всередині цих основних груп, головно першої і другої, також є деякі, навіть поважні розходження, але це можна вважати за нормальне, демократичне явище, якщо не брати до уваги гостроту поодиноких виступів. Значить, проблема відноситься до відповідного порозуміння між цими трьома групами, кожна з яких має свої світла і тіні.

Дотеперішня практика виказує, що при теперішньому становищі різних партій і груп, немає практичних можливостей налаштати справу відповідної спільної репрезентації на теперішній базі УНРади. Натомість з практики, головно з деяких заяв, статтей та резолюцій знаємо, що Українська Національна Рада МОЖЕ стати базою такого порозуміння. Значить, вона може і повинна нею стати, якщо буде відповідно до потреб поширена, вдосконалена чи достосована.

Теперішня криза в УНРаді та її Виконавчому Органі актуалізує цю справу і ці можливості. Саме під цим кутом, під кутом таких потреб, ми надрукували свого часу вияснення та критичні зауваги інж. Осипа Бойдуника на тему тієї кризи й опісля з деякими надіями поставили кілька конкретних запитів найвищому представникові екзильного Державного Центру УНР, його президентові д-рові Степанові Витвицькому. Відповіді на ці запити, надруковані в цьому числі, хоч і не пропонують жадної конкретної розв'язки, видержані — як і не можна б інакше сподіватись — в достойному тоні й вияснюють поодинокі проблеми, що з черги може допомогти в підході саме до згаданого вгорі „може".

Деякі конкретні пропозиції в цій справі видвигає ред. Р. Ільницький у своїй статті, передрукованій у цьому числі з „Українського Самостійника". Ред. Ільницький може в цьому випадку вважатись виразником наставлення групи ЗП УГВР, яка — треба признати — досі виявляла багато ініціятиви саме в цій проблемі. Пропозиції ред. Ільницького можуть видаватись для одних більше, для других менше реальними, хоч вони направду дуже обережні і конструктивні. Ми поступили б ще обережніше, ще більше „від початку" і запропонували в першу чергу внутрішнє українське перемир'я в найповнішому розумінні того слова. Таким перемир'ям, себто виключенням з нашої преси взаємних обвинувачень і гострої полеміки, як і припиненням взаємного поборювання в практичному поступуванні, створімо відповідне тло, на якому можна було б у пресі та в зустрічах спокійно, безпристрасно і головно в дусі бодай якогось взаємного довір'я, компромісовости і доброї волі — обмінятись думками, і — як кажуть американці — пробувати знову.

ТЕПЕРІШНІЙ СТАН В ДЕРЖАВНОМУ ЦЕНТРІ УНР

ПРЕЗИДЕНТ УНР В ЕКЗИЛІ, Д-Р СТЕПАН ВИТВИЦЬКИЙ, ВІДПОВІДАЄ НА ПИТАННЯ В АКТУАЛЬНИХ СПРАВАХ

У зв'язку з пресовими повідомленнями про деякі зміни в УНРаді та Виконавчому Органі, як і у зв'язку з надрукованою в „Свободі" з 9-го липня ц. р. статтею інж. Осипа Бойдуника, б. голови УНРади: „До питання кризи в Державному Центрі УНР", Редакція „Свободи" звернулась до президента УНР в Екзилі, д-ра Степана Витвицького, з деякими конкретними запитами, і одержала на них такі відповіді:

Запит: Що можна сказати про теперішній стан в УНРаді та Виконному Органі?

Відповідь: Уступлення з Президії УНРади її Голови, що є провідником фракції ОУН, та уступлення з Виконного Органу Керманича Ресорту зовнішніх справ, члена ОУН, є безперечно подією, яка при відсутності у Виконному Органі представника фракції УНДС, зменшує суцільність об'єднаних в УНРаді політичних груп і відбивається від'ємно на одностайності їх праці. У зв'язку з тим пишеться в деяких наших пресових органах про захитання Державного Центру, непрацездатність УНРади, про обниження її авторитету. Для такої, однак, оцінки теперішнього положення Державного Центру нема достатньої підстави.

В першу чергу сам характер Державного Центру і його побудова та діяльність не допускають таких песимістичних поглядів.

Пригадую, що згідно з постановами Тимчасового Закону про реорганізацію Державного Центру з 19 червня 1948 р. Державний Центр складається з трьох органів: Президента Народної Республіки в екзилі, Української Національної Ради та її Виконного Органу. Мимо частих розходжень між поодинокими групами, з'єднаними в УНРаді, і виступу з Виконного Органу чи Президії Ради представників одної або другої фракції, Державний Центр в цілому діє і працює безперервно далі. Працює іменно безперервно Президент; так само виконує свої обов'язки Президія УНРади і веде свої діла Виконний Орган. Коли схочемо порівняти форми нашого політичного ладу з нормами правильного державного устрою, то у правильних відносинах члени чи прихильники партій, які виходять з державного уряду, не перестають виконувати своїх обов'язків супроти держави, як, наприклад, сплата податків, військова служба. Зрештою, члени партій, які вийшли з Виконного Органу чи Президії УНРади, це відомі політичні діячі і не можна й подумати про них, щоб вони якнебудь схотіли принизити авторитет Державного Центру. Вони надто добре свідомі того, що кожний удар по його авторитеті, це — удар по українській справі, і до почуття їх патріотизму не прийдеться відкликатись. УНРада — це ж одиноке у нас об'єднання українських політичних груп на еміґрації. Ті, що виконують там щоденні ділові обов'язки, жертвували й жертвують своїми особистими інтересами і до того ще виставляють себе на спроби обезславлення противними силами свого доброго імені. У своїй політичній діяльності Державний Центр є установою незалежною від будь-якої чужої сили. Коли б такого об'єднання не стало, наше політичне життя на еміґрації легко могло б поринути в хаосі й руїні. Перед нами виринув би злощасний привид політичного нігілізму. Обидві партії, УНДС і ОУН, залишаючись в УНРаді, перейшли до опозиції. Опозиція — це ніякий розвал, це у всякій політичній організації явище нормальне.

Треба додати, що представники Союзу Земель Соборної України і Селянської партії (Архипенка) залишились у складі теперішньої більшости Ради. Тямити рівно ж треба, що правильно працюють далі Представництва Виконного Органу в різних країнах.

Не забуваймо, що весь той апарат є недосконалий. Головні його недоліки органічного характеру. Вони виводяться з усіх труднощів еміґраційного побуту. Для оцінки обставин, в яких приходиться працювати Державному Центрові, доволі подумати, що об'єднаний в ньому не великий гурт людей стоїть проти одностайного фронту безчисленних ворожих політиків і дипломатів, вивінуваних у всякі можливі засоби політичної акції.

Покищо Виконний Орган і Президія УНРади мусять працювати в такому складі, в якому діють тепер. Я, однак, вірю, що в близькій будучності буде привернена недавня солідарність всіх УНРадівських груп.

На основі особистих контактів з американськими та іншими чужинецькими офіційними чи напівофіційними установами, як не менш з такими ж політичними діячами — мав я нагоду не раз ствердити, що вони, мимо внутрішніх труднощів Державного Центру, ставляться до нього з чималою повагою.

Запит: Що Ви думаєте про відомий „Проєкт співпраці з центром російських політичних організацій"?

Відповідь: Проєкт передбачає створення в системі Американського Комітету двох окремих центрів. Одного зложеного з представників не-російських поневолених народів, другого — з представників російських політичних організацій. Відповідно постановам того пропонованого реґуляміну діяльности, кожний з центрів мав би вести свою антикомуністичну роботу самостійно, а для координації дії відбувались би конференції, при чому для важности їх рішень необхідна була б згода обох сторін. Торкнуся формальної сторінки того документу, при чому хочу подати декілька інформацій, отриманих від Виконного Органу. Найперше наголовок того документу. Він не відповідає змістові, бо дає тільки відповідь на питання „як", а не відносно питання „що" мали би робити два запропоновані проєктом осередки. Наголовок той повинен би звучати: „Проєкт постанов про спосіб співпраці" і т. д. Інакше його можна б розуміти, як нарис ділової програми, і так він викликає враження вже дійсної співпраці та на майбутнє міг би стати приводом до небажаних непорозумінь.

Слід однак з натиском підкреслити слово „Проєкт". Це не договір, складений між Виконним Органом і другою стороною. Від Виконного Органу отримав я відпис протоколу спільного засідання Виконного Органу й Президії УНРади з 28 травня ц. р. В ньому є така заява, зложена містоголовою Виконного Органу інж. Довгалем (цитую її в такій формі, як вона там подана): „Виконний Орган УНРади, маючи ухвалу проєкту від Президії УНРади, в

(Закінчення на стор. 3-ій)

ЖЕНЕВСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ Й ІТАЛІЯ

Вислід Женевської конференції прийняли держави Европи з різними почуваннями та перспективами на майбутнє. В загальному, ці перспективи не рожеві.

Щодо Італії, яка постійно бореться з господарськими труднощами і якій природний приріст населення спричиняє не малі клопоти, то вона, — як це виходить з офіційного журналу міністерства закордонних справ та з раздумувань професора Г. Мартіно — бачить у Женевській конференції більше від'ємних, як додатніх сторінок, а зокрема в ділянці господарській. Звіти чи думки згаданого професора з ділянки закордонної політики такі бомбастичні, що складається враження, ніби це говорить представник одної з наймогутніших европейських держав. Треба згадати, що про ходи згаданої конференції Італія була добре поінформована через свого швайцарського посла, який мав нагоду говорити з міністрами закордонних справ „чотирьох великих". Італія сподівається, що, хоч вона не є членом ОН, але через помічні організації при ОН зможе брати участь в недалекій конференції міністрів закордонних справ, а зокрема в нарадах над роззброєнням та в обговоренні питання торговельних зв'язків Схід - Захід. Ці питання для Італії важніші, ніж питання Атлантійського пакту. І ці два згадані питання будуть в найближчому майбутньому керувати закордонною політикою Італії, де, зрештою, господарська ділянка завжди диктувала напрямні цієї політики.

Італія бачить для себе небезпеку на випадок, якщо майбутня конференція міністрів закордонних справ вдасться, а докладніше сказавши, якщо дійсно прийде до відпруження та загального роззброєння, бо тоді автоматично припиняться американські замовлення в італійських фабриках та американська поміч в долярах на дозброєння. Вона прекрасно розуміє, що коли прийшлося б їй стати на власні ноги, то це скінчилося б катастрофою. Вигляди на те, що евентуальні втрати зі сторони ЗДА можна буде заступити торговельними зв'язками з балканськими державами та Далеким Сходом, невеликі. Тому Італія прив'язує велику вагу до осінньої поїздки своїх прем'єр-міністра та міністра закордонних справ до Німеччини, бо від Німеччини вона має мати великі економічні користі. Ці провідні італійські мужі вибираються до Бонну з такими побажаннями:

1. Торгівля. Італія бажає, щоб Німеччина була і в майбутньому головним споживачем її свіжих, сушених і консервованих овочів, ярини, вина, оливи і т. п. (Ціни на деякі згадані продукти, імпортовані з Італії, значно менші, ніж ціни на ці самі продукти німецького походження. Загал німецьких консументів є за імпорт згаданих продуктів, селяни натомість є проти, бо як вони твердять, праця біля їх плекання їм не виплачується).

2. Капітал. Італія бажає, щоб Німеччина заанґажувалася своїми капіталами в італійській індустрії, і в цей спосіб допомогла здійснити намічений плян. (Італійські фабрики працюють ще у великій мірі перестарілими машинами і тому для піднесення продукції потрібні великі грошові вклади).

3. Комунікація. В туристичному русі бачить Італія один з засобів, який в значній мірі піднесе італійські фінанси. Рівночасно Рим буде старатися спонукати пристані Північного моря укласти з Трієстом та іншими італійськими пристанями відповідні умови, які оживили б рух над Адріятиком. (В першому питанні можна сказати, Італія скористала б з договору Москва-Відень, бо він закаламутив австрійсько - німецькі відносини в питанні відшкодування за сконфісковане німецьке майно, внаслідок чого число німецьких туристів до Австрії значно змаліло, зате зросло воно у відношенні до Італії).

4. Робітники. Черговим лихом для Італії є постійне безробіття. Тому вона намагається примістити своїх робітників у німецькому сільському господарстві принаймні в часі сезонових робіт. В плянах Риму лежить також намір затруднити в Німеччині фахових робітників, зокрема при будові доріг.

Відносно торговельних зв'язків зі Сходом, то Італія покладає на них немалі надії, доказом чого може бути факт, що в італійському парляменті була зложена, схвалена міністерством закордонних справ, заява, що Рим признає уряд червоного Китаю.

Пляни Італії залежать у великій мірі від висліду конференції міністрів закордонних справ у Женеві, а також від поїздки Аденауера до Москви.

УКРАЇНСЬКИЙ КООРДИНАЦІЙНИЙ ЦЕНТР — ПРОБЛЕМА ДНЯ

(Передрук із „Українського Самостійника", Мюнхен, 14 серпня 1955 р.)

Вже давно українське політичне життя на чужині не перебувало в стані такої небезпечної декомпозиції, як в останніх місяцях. І то в Европі і в Америці, в таборі політичних партій Української Національної Ради і поза нею. Щойно недавно ми були свідками згіршуючих сцен і подій на VI-му Конгресі Українського Конгресового Комітету, коли то дві групи схватилися в нельояльному зударі і мало що не довели до розвалу цієї репрезентативної української установи. Правда, в останньому часі дійшли до нас потішаючі вістки, що в проводі УКК прийшло до деякого збалянсування сил, до вирівняння впливів, які бодай покищо дають установі запоруку працездатности. Та все таки, досвід останньої безшабашної розгри в середині УКК каже бути щонайменше обережним.

Не краще, а навпаки ще гірше, представляється стан українського політичного життя в Европі. До найбільшої декомпозиції прийшло тут в УНРаді. Причиною того стала пристосуванська політика деяких кіл цієї установи у відношенні до непередрішенства Американського Комітету, проти якої запротестували принципіяльніші елементи УНРади, головно ОУН-солідаристів і УНДС. ОУН-солідаристи стоять вже не тільки в опозиції до Виконавчого Органу, але також до самої Української Національної Ради, відкликавши з її президії свого представника. Криза поглибилася ще тим, що проф. Є. Гловінський (УНДС) в останньому часі відмовився виконувати функції виконуючого обов'язки голови Президії УНРади. На всіх 8 партій, що входять до складу УНРади, залишилися „при владі" тільки три, а всі інші перебувають до неї в гострій опозиції, або й поборюють її. Так то УНРада, не маючи голови своєї президії і найважливіших референтів у Виконавчому Органі — на практиці перестала існувати, залишившись звичайним еміграційним символом без політичного значення.

Не добре діється також на відтинку тих організацій, які перебувають поза системою УНРади...

Перед відповідальними українськими політичними діячами мусить постати питання: як вийти з цього імпасу і як покінчити з цим станом, який обнижує наш авторитет серед своїх і чужих та приносить шкоду нашій визвольній справі? Самої відповіді про потребу консолідації чи координації наших сил і об'єднання їх коло одного політичного центру ще не вистачає. Тепер менше, як колинебудь перед тим, потрібно українській публічній опінії і політиці — фраз і загальників. До лікування теперішнього загрозливого стану треба підійти з конкретними практичними плянами, з ідеями, які дають бодай якусь запоруку успіху.

Десятирічне перебування на чужині дало нам достатній досвід з матерії консолідації. На всякий випадок, нині ми вже бодай з цілою певністю знаємо, чого нам не вдасться досягнути, тобто знаємо, що важко досягти концепцію спільного центру. Знаємо, що ні ідея продовження на чужині леґальности уряду УНР, ні тим більше ідея леґальности гетьманату і навіть найновіша традиція УГВР не вспіли об'єднати довкола себе всіх українських політичних сил на еміґрації.

Виходить, що такою базою мусить стати щось інше, якийсь новий плян, нова думка і нова ідея. Яка вона? Постараймося в позитивному сенсі зробити висновки з науки нашого 10-річного досвіду перебування на чужині: коли ми погодимося в тому, що основою об'єднання не можуть стати центри з нашого минулого, то треба творити його (об'єднання) на такій базі, яка виходила б виключно з теперішнього нашого становища на еміґрації. Треба творити такий центр, який ні юридично, ні формально,

(Закінчення на стор. 3-ій)

НА ТЕМИ ДНЯ

Зістрелення північно-корейськими комуністами американського вишкільного неозброєного літака над невтральною, здемілітаризованою смугою Кореї — це ще один акт, який черговий раз виявляє правдиве обличчя Москви, її сателітів і поплентачів. Це зістрелення, як і недавній акт жорстокої нелюдяности збоку болгарських комуністів, які холоднокровно і без ніякого слушного приводу спричинили смерть 58 осіб, збивши ізраїльський пасажирський літак, доказує, що комуністичні методи залишилися незмінними, що сьогоднішні дипломатичні усмішки і дружні жести Хрущових, Булганіних і Чу Ен-лаїв — це таки насправді тільки усмішки хунхузьких бандитів, які з „дружньою" усмішкою і щирими словами „співчуття" мордують безневинних людей. І тому теж ці факти мають і позитивні наслідки: вони приводять до протверезіння засліплених совєтськими „дружніми" жестами й усмішками західніх політиків і діячів та поглиблюють у світовій опінії переконання, що варвари залишаються варварами і що нічого більше як брутального варварства від них не можна чекати.

⁂

Провідник лівого крила британської Партії Праці, Енюрин Беван висловив „суґестію", що твердження, звільненого недавно китайськими комуністами американського летуна полк. Джана Нокса Арнолда, мол., простосовані супроти нього тортури в комуністичному полоні... фальшиві. Свою просто образливу для чести американського офіцера „суґестію" Беван арґументує тим, що, мовляв, тяжко повірити, щоб комуністи звільнили когось, кого вони тортурували..., виявляючи таким арґументуванням справді вже безприкладну наївність у ставленні до московських чи китайських комуністів. Не десятки, але сотки випадків звільнення большевиками тортурованих осіб можна б навести на доказ фальшивости арґументу Бевана. І роблять це московські чекісти дуже часто з тим простим розрахунком, що серед західніх лібералів знайдеться завжди якийсь такий чи інший Беван, який з тортуруючих чортів зробить миролюбних янголів, а жорстоко і нелюдяно тортурованих назве... брехунами.

Нестор

Ст. Самійленко

ДНІ СЛАВИ

(5)

Наш потяг стає і ми вивантажуємося. Частина козаків і мої автопанцерники, згідно з наказом, відходять до поблизького села. Люди з села залишають усе і тікають до поблизького лісу, щоб подалі від лиха. Кажуть, може бути бій.

Частина козаків, що залишилася на станції, роблять засідку, бо, як повідомив нас начальник станції Сарни, незадовго має сюди прийти якийсь невеличкий військовий поїзд.

Поїзд над'їжджає, звільняє ходу і поволі стає. Козаки, як це тільки стало можливим, вскакують до потягу.

Поїзд невеликий: три особові вагони, один вантажний і паротяг.

Все це в одну мить оточене нашими козаками.

Полковник Алмазов, я та сотник Богуцький з кількома козаками, із зброєю на поготові, входять до вагонів та починають „оглядини". Зараз в першому вагоні за паровозом — чоловік 15 красноармійців. Другий вагон сальоновий і в ньому четверо перестрашених людей (теж у військовому одягу). Закликаємо десять наших козаків і віддаємо тих чотирьох їм під опіку, а самі ідемо далі. Третій вагон — теж чоловік 15 красноармійців, а в вантажному вагоні різні припаси до їдження і польова кухня.

Все відбулося без жадного стрілу. Всіх красноармійців зараз же обеззброїли і казали вийти з вагонів, а тих чотирьох у сальонці починаємо допитувати. Виявляється, що один із них — це начальник штабу комісара Криленка, „товаріщ" Жуковський, а три інші його співробітники.

Полк. Алмазов запитав у Жуковського, де є Криленко. Цей відповів, що їхав разом з ними та на передостанній станції мусів затриматися, аби надати спішну телеграму до Петербурга, і мав їх наздігнати на станції Сарни.

В якій справі їхали? — Цього він докладно не знає, бо Криленко йому цього не виявив.

Усю злапану кумпанію залишили ми у вагонах під доброю охороною, а самі в попередньому шику поїхали на ту станцію, де зостався Криленко. Їхали поволі та з усією обережністю. Коли прибули на станцію, сказали нам, що був там якийсь чоловік у військовому одягу, надавав довгу телеграму, забрав зі собою стяжку зі змістом телеграми з телеграфічного апарату і спішно поїхав спеціяльним поїздом у протилежний від Сарн бік, захопивши зі собою і невеличку залогу, що була на станції.

Не пощастило нам „вполювати" Криленка, а з його „соратниками" вернулися ми до Києва.

Відпочинок у Михайлівськім манастирі

На другий день я сказав командирові автопанцерного дивізіону, що як так далі буде, то і брудом обросту і воші мене з'їдять, бо не маю ні дня, ні ночі спокійної. Просив пустити мене хоч на добу, щоб викупатись і передягнутись. Командир погодився і дав мені ніч і наступний день вільний та наказав доконче на час вернутися, бо в дивізіоні багато нових людей і багато роботи.

І справді було багато нових людей. На місце вбитих і ранених і на місце тих, що без дозволу і без потреби ішли додому, Військовий Секретаріят присилав нових людей, здебільша старшин-кулеметчиків.

Стало мені легше на душі. Хоч раз відсвіжуся і порядно висплюся. Але де ж це все зробити?

Вирішив піти до гостинниці при Михайлівському манастирі. Там ченці і покупають, і чайком напоять, може трапитись теж і чарка. Не раз уже так бувало. Приходжу. Все гаразд. І купіль є і чайок, а чарок то навіть кілька. Далі порядний номер у гостинниці і свіжу, чисту білизну. Сплю, аж любо. Нараз грюкіт у двері. Протираю очі й у самій білизні іду відчиняти двері. У вікна вже заглядає день. Вривається послушник-послугач, увесь трясеться і белькотить: „Ваше благородіє, на подвір'ї відділ большевиків, ідуть до гостинниці".

Блискавкою пролетіла думка: як ти їм про мене ще нічого не сказав, а я тут заховаюся, то скажеш пізніше.

Щось йому кажу, а сам швидко до дверей та замкнув їх на ключ зі середини. Ключ вийняв, держу у руці, беру з-під подушки револьвер та кажу до послугача: „Скидай, чоловіче, підрясник. Можеш пізніше вдягнутися в моє вбрання, тепер дай мені своє". Беру у нього з голови шапку, хутко натягаю на себе на саме білля тісненький, але довгий підрясник, на голову шапку і подаюся до дверей. Замикаю їх зі зовні на ключ, залишаючи послушника в кімнаті, ключ беру зі собою і скоренько прямую коритарем до виходу, а серце так і скаче! Зустрічаю большевиків на сходах. Шість чоловік зі зброєю. Вони спитали мене: — Гей, дармоїде, жовто-блакитників тут немає? — Не знаю — кажу. — Ну, то проходи, поки час.

У мене всередині так і ахнуло.

Не поспішаючи, іду по сходах вниз, переходжу подвір'я і вулицю, приспішаю ходу, а по тілі аж мурашки йдуть. Дістався до першого сусіднього подвір'я. Подвір'я в тій околиці переважно виходять на другу вулицю. Майже бігом прямую на другу вулицю. Там, зараз коло брами, бачу двох красноармійців, що тримають якогось чоловіка, з вигляду старшину, один за одну, а другий за другу ногу і живцем роздирають. Той несамовитим голосом кричить, а громада „товарищів" з реготом тій сцені придивляється й окликами підбадьорюють тих двох. Вимиваю це видовище, удаючи спокійного. Вони штовхають мене, приговорюючи: „Чого крутишся, чортяко довгопола. Тікай звідси, а то й тобі такий масаж зробимо". Мовчу і йду далі.

Далі спокій. Люди ідуть спокійно в одну і другу сторону, якби ось кілька кроків звідтіль не діялися ті страхіття, що я їх бачив перед хвилиною. Іду далі, та куди ж іти в самому біллю і в підряснику? Страх уже пройшов і зимно порядно докучає. Знайомих близько немає. Треба іти до свого дивізіону.

Пройшовши порядний шматок дороги, зустрічаю пор. Грекова з нашого дивізіону. Кличу його. Той розглядається, підходить і сміючись питає, коли то я в ченці постригся. Я дубію від зимна. Розповів йому свою пригоду та питаю, де б тут роздобути щось з одягу й одягнутися по-людськи. Греків запропонував піти до касарень „Богданівців", які кудись перенеслися на нове місце, може там найдеться якеь „барахло".

По довгих шуканнях в касарнях „Богданівців" знаходимо старий і заллоєний та не до міри кожух і солдатську шапку, завелику, яка за кожним рухом моєї голови спадає на очі. Греків казав дякувати Богу, що визволив мене з чернечого стану та ще й приодів, як буржуя. Я був вдоволений, що мені тепло.

День проголошення Самостійности Української Держави.

Величаве свято!

На Софійській Площі і прилеглих вулицях зібралися тисячі людей, в усіх піднесений — святочний настрій!

Урочиста Служба Божа у Софійському Соборі і проголошення Універсалу на площі перед собором.

Я на тій урочистості був тільки частинно присутній, бо ще досвіта того дня усі панцерники Дивізіону були вислані для охорони вулиць коло Софійської Площі, з наказом: запобігти будьякому провокаційному виступові, а особливо збоку місцевих большевиків, збройні виступи яких уже не раз відбувалися, навіть всередині міста.

ТЕПЕРІШНІЙ СТАН В ДЕРЖАВНОМУ ЦЕНТРІ УНР

(Закінчення зі стор. 2-ої)

дальшому перебігу узгіднень проєкту з представниками Паризького Бльоку, прикладе найбільших зусиль для реалізації побажань щодо поправок, висловлених Комісією зовнішніх справ та окремими учасниками засідання Президії УНРади з Виконним Органом".

Під датою 28 червня ц. р. Інформаційне Бюро Виконного Органу УНРади видало комунікат, що „проєкт співпраці, предложений Бюром Паризького Бльоку Виконному Органові і Президії анульований тим же Бюром і на його місце пересланий новий, який буде предметом розгляду".

Коли так, то мусимо вважати згаданий документ односторонньою тільки пропозицією, яка ще має бути справлена й доповнена. Вона в тому виді, як була дискутована на спільному засіданні Президії УНРади і Виконного Органу 28 травня ц. р. і там же „схвалена", більше не існує.

Але якби навіть тих заяв не було, то цей самий проєкт мав би щойно стати предметом переговорів між Виконним Органом і Американським Комітетом, а після прийняття його обома переправляючими сторонами став би їх, але тільки їх, домовою. Щоб вона ввійшла в зобов'язуючу силу, вона мусіла б бути передана УНРаді на затвердження. Тоді у відносній дискусії буде місце на відповідні зауваги, заміти і заяви, щодо можливих висновків такої чи іншої постанови. Тоді теж був би час заявитись щодо самої засади, себто допускальности проєктованої координації.

Запит: Чи є який плян і чи робиться заходи та які для наладнання відносин в Державному Центрі?

Відповідь: Я свою в безперервній переписці з провідними політичними діячами УНРади та Виконним Органом. Моє листування дозволяє мені сподіватися позитивної реакції дотичних діячів та рахувати на їх змагання до успішного виходу з теперішнього положення. Є намір скликати нараду голів окремих фракцій УНРади. Крім того я переговорюю з тутешніми діячами, які репрезентують відповідні організації в Европі. Вважаю, що на всякий випадок вказана буде реорганізація теперішнього Виконного Органу.

Запит: Згідно з публічною опінією, найбільшою трудністю чи найбільшою причиною внутрішніх труднощів УНРади є справи, зв'язані з комплексом Американського Комітету Визволення від Большевизму і його агенцій та співпраці з ними. Яке Ваше становище в цій справі?

Відповідь: Взаємини з Американським Комітетом — це тільки один з фрагментів політичної дії Державного Центру. Позитивне відношення до Американського Комітету дає нам можливість організованої і систематичної співпраці в боротьбі з теперішнім окупантом України, з яким нам приходиться мати до діла в першу чергу. В дальшому висліді співпраця з тим же Комітетом поширює сферу нашого зближення і співдії з американським урядом. За цією вузькою справою є однак ціла низка проблем, про які прийшлося б говорити дуже багато. Вони вимагають основних студій і трудних міркувань. Тим більше, що наше положення ще ніколи може не було так важке, як сьогодні. Перш усього треба ствердити стан нашої ізольованости. Ми є свідками широко закроєної протиукраїнської конспірації, затіяної в першу чергу деякими сусідами України, що з огляду на свої територіяльні претенсії у своїх виступах заперечують принцип української державности. На маргінесі того ствердження не від речі буде згадати, що навіть деякі відповідальні політичні середовища балтійських народів такі претенсії підтримують. Ці безпідставні домагання декого із сателітів підтримує діюча на терені ЗДА американська організація „Вільної Европи". Вона саме є фінансовим і політичним протектором сателітських та балтійських урядів в екзилі.

Не виявляють до нас особливого зацікавлення Англія і Франція. А далі ми оглядаємо визначні осяги добре подуманої большевицької ніби то миролюбности. Їй завдячують большевики свій успіх, досягнений на останній Женевській конференції. Це — створення так зв. мирної атмосфери. Однак сама атмосфера не принесе ще мира. За нього треба буде ще важко змагатись. В ході взаємних затяжних переговорів вийдуть нераз наверх суттєві противенства і не раз виявлятись будуть критичні моменти хитань у взаємному балянсі осягів та шансів кожної із сторін. Ці критичні моменти вимагатимуть напевно ревізії займаних позицій. Тоді саме прийде час на перегляд своїх сил у кожного з партнерів. Задля вирішення дальшого взаємовідношення між противними таборами немаловажне місце займатиме питання сили і надійности союзників. Ото ж необхідно, щоби у такій стадії трудних рефлексій західного світу рахунок на українську силу являв собою максимум ваги. Одною з головних позицій такого рахунку буде, очевидно, сила народу, що живе на Батьківщині, а передовсім його моральна постава. Вона, ця постава, є на сьогодні блискуча та героїчна і вона не подасться, а згодом буде зростати. (Так зване національне питання стає найслабшою сторінкою большевицької системи). Але в такім обліку західніх державних мужів немаловажну ролю буде грати також стан української еміграції, її організованість та здібність до одностайної акції.

Це саме торкатиметься відношення інших політичних сил міжнародного життя до ваги, яку собою являтиме Україна. Тінню невідомого налягає на міжнародне положення доля Німеччини. Тому в сутінках далеких гіпотез тільки можуть зарисовуватися наші відносні політичні пляни, що мусітимуть врахувати наш досвід, добутий із історії першої й другої світової війни. Та сама заувага про майбутнє значення України стосується наших досі майже неруханих взаємин з азійськими народами. Українці ж мають свої поселення в Азії, і хоч би тому нам становище тих народів не байдуже, але понад те загально політичні інтереси велять нам нав'язання в цій ділянці вказаних контактів. Деякі з наших сусідів про такі контакти пильно забігають.

Треба завжди мати на оці, що, з огляду на розвиток модерної воєнної техніки, ускладнюється питання оборони держав, що не спроможні забезпечити себе всіми оборонними засобами. Незалежною є тільки та держава, яка свою незалежність здатна оборонити. Поза тим курс сучасної міжнародної політики виявляє тенденцію до творення більших з'єднань у вигляді міждержавних союзів. Оці та ще інші міркування привели до заснування союзу поневолених неросійських народів під назвою Паризького бльоку, який складається з екзильних урядів чи найвищих національних репрезентацій: України, Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Північного Кавказу, Ідель Уралу і Туркестану. Цей союз вимагає його солідної розбудови.

В накреслених обставинах, порівнюючи, найбільш ясним континентом серед чужого світу є для наших політичних сподівань ЗДА. Коли ж серед певних впливових кругів американської політики вдержується теорія непередрішенства, то ми повинні вжити всяких засобів, щоб їх від того становища відвести і щоб уміти добувати в них щораз то нові позиції їхньої приязні і прихильности, які ступнево ламали б засаду непередрішенства. Однак такі засоби, які рекомендують Державному Центрові його противники, для такої акції не годяться. Вони відкрили би навстіж двері для монопольної діяльности наших ворогів.

Відомий у нас, клясично формульований вислав Павла Полуботка до Петро І., що „нас розсудить лише залізо і кров", вказує на всю глибину та гостроту московсько-українського спору. Він пригадує нам обов'язок готовости до такої розправи, але є не меншим обов'язком політичного проводу вести діло так, щоб народ міг здобути повну свою незалежність без проливу крови і втрати найкращих своїх синів. Як би збройний удар нам був накинений, той же ж самий провід повинен виявити таку умілість політичної дії, щоб Україна знайшла повне зрозуміння своєї справи у чужих народів і знайшла теж їх допомогу.

Запит: Які ж тоді висновки з накресленого Вами положення?

Відповідь: Ясна річ, що зазначених тільки в головному, при тому далеко не всіх питань розважити й вирішити та їх вирішення перевести не вспіє одна політична партія, ані теж ніякі доривочні чи періодичні конференції, але одна найвища Національна Репрезентація з характером носія державної традиції. — Значення всякої політичної партії виводиться з цілости. Чим сильніший Державний Центр, зокрема УНРада, тим сильніші репрезентовані в ньому політичні партії. Найболючіше те, що наші еміграційні партії б'ються з-правила за речі несуттєві, або за питання академічного характеру. Найприкріше теж, коли в партійних міжусобицях орудується неправдою і коли в розгарі пресової полеміки падають обвинувачення, з якими спорити не лицює. Вони вдаряють по гідності українства і компромітують його перед чужинцями. Коли хто, наприклад, називає непередрішенцями науковців, які працюють в Мюнхенському Науковому Інституті, а яких імена є прикрасою нашого національного життя і нашої науки, той зневажає українську культуру. Як же ж, нарешті, можна називати непередрішенцями політичних діячів, які своєю кров'ю звершили акт передрішення?

Для виходу з теперішнього загрозливого стану необхідна у нас демобілізація злого. Мусить покінчитись війна мало що не всіх проти всіх. Мусять щезнути особиста і партійна ненависть, взаємні зневаги та обвинувачування. Годиться нам заглянути глибоко у свою совість і перевірити до основ наші мислі й наші діла. Слід нам забути про страхітливе минуле наших спорів, перестати сваритись за те, хто був правий, а хто неправий. Повернімо наші очі й лиця до майбутнього народу, за яке у великій мірі відповідаємо. Неправда, гнів, образа і лайка — це найлегша і примітивна форма реакції в сторону противника. Вона ніколи ніякого лиха не відвернула і його не направила. Переживаємо найбільш відповідальну добу української історії. Перетворення своєї моральної суті — це вихід української еміграції з її політичного лихоліття.

В останньому часі приходиться іноколи з нетаєним вдоволенням зауважити на деяких відтинках нашого розбитого внутрішнього фронту познаки доброї волі. Хотілося б бачити в них вістунів покищо бодай „Божого миру"

Запит: Які Ваші помічення з Вашої діяльности в ЗДА, порівнюючи з Вашою давнішою діяльністю на інших постах?

Відповідь: Відповідь на це питання вимагала б довшої доповіді. Я повинен би повернутись думкою до часів першої світової війни, як і до пізнішої доби між двома війнами та до часу з другої світової війни. У тім зв'язку бажаю згадати, що завідуючи рефератом зовнішніх справ в галицькому Уряді Президента Петрушевича, я під кінець 1918 року виїхав був з Дипломатичною місією Уряду УНРеспубліки до Варшави. З того часу маю чимало досвіду відносно польсько-українських взаємин. Хоч ми тоді були в стані війни з Польщею і хоч всякому ясне було польське „передрішенство" у відношенні до питання Галичини, проте було однозгідним бажанням і рішенням Уряду та всієї суспільности в краю, щоб я у Варшаві присвятив свої старання справі ліквідації тогочасного польського терору і польських репресій. В тій то ролі мені довелося перевести чимало розмов та інтервенцій, починаючи з місць найвищих, дякуючи яким (тим останнім) наші дотичні вимоги були бодай частинно реалізовані. З часу цієї моєї праці я міг переказати декілька дуже цікавих фактів, але це збільшило б надто розмір мого інтерв'ю. Між іншим тодішній побут у Варшаві дав мені можливість від імені Галицького Уряду скласти в польському Міністерстві зовнішніх справ усний і письмовий протест, який, до речі, пізніше був відкликаний президентом Андрієм Лівицьким. Дальші роки моєї політичної праці принесли мені ще більше матеріялу для спогадів і роздумування.

Порівнюючи мої враження з давнішого часу з враженнями, набутими в ЗДА, я поклав би наголос на прагматичний підхід провідних американських політиків, з якими зустрічався, до дискутованих питань, на відсутність будь-якого упередження і на визволену від якихбудь своїх політичних інтересів, ретельність і чесність в оцінці порушеної проблеми. Незабутнє враження залишила в мене моя своєчасна розмова з покійним сен. Тафтом у справі територіяльних постанов Ялтинського договору. Становище покійного сенатора перерішило в нашу користь вислід тодішньої польської кампанії за відкликання згаданих постанов.

Одною з питомих рис американської міжнародної політики є реалістичний підхід до кожночасної окремої ситуації, очевидно при збереженні основних політичних ліній. Тим самим американці виявляють респект для кожної дійсности, заснованої на справедливих і здорових підставах. Віримо, що створену нами в слушний час українську дійсність підтримає і визнає американський нарід і його провід.

Д-р Петро Стерчо

ДО ПИТАННЯ ПРИЛУЧЕННЯ ЗАКАРПАТТЯ ДО Ч.С.Р. В 1919

(1)

За втертим звичаєм, ще й сьогодні зустрічаємо на сторінках нашої преси (включно із „Свободою", див. Павло Кукуруза, „Значення „Просвіти" у відродженні Карпатської України", 25-27 липня 1955) вислови про „добровільне" прилучення Закарпаття до Чехословаччини". Уважаю своїм обов'язком вказати на той факт, що на сьогодні вже існує чимало доступних документальних матеріялів, які недвозначно доводять, що включення Закарпаття до Чехословаччини було пляноване чеськими еміграційними політичними провідниками ще далеко перед закінченням першої світової війни. Офіційні документи Паризької мирової конференції також виразно вказують на факт, що рішення про включення Закарпаття до ЧСР запало в Парижі далеко скоріше, ніж це було прийнято Центральною Руською Народною Радою в Ужгороді в дні 9 травня 1919 р. — коли вже не було іншого виходу, бо Українська Держава знайшлася була в поважних політичних, а зокрема мілітарних труднощах і не могла оборонити своєї карпато-української території.

Ця тема вимагає докладнішого обговорення і ми до неї незабаром ще вернемося. Сьогодні наведемо тільки кілька маркатних фактів. Царська Росія гострила собі зуби на Карпатську Україну вже від початку першої світової війни. Вона вела таємні переговори з Румунією, при повчому порозумінні з Францією та Англією, щодо окупації неавстрійських та немадярських національних територій Австро-Угорщини. Проф. Тома Г. Масарик був поінформований про ці таємні пляни розбору Австро-Угорщини й він відбув таємну конференцію з англійським впливовим публіцистом і політичним дорадником, Р. В. Сетон-Ватсоном, уже в жовтні 1914 р. в Ротердамі, де обговорювано перебудову повоєнної Европи. Ідучи назустріч російським домаганням, Р. В. Сетон - Ватсон виготовив був меморандум для інформації відповідальних політичних чинників Англії, в якому він пропонував включити Закарпаття — включно з Ужгородом, Мукачевом ді Мараморошським Сиготом — до Російської Імперії. На основі таємних переговорів поміж московським амбасадором в Букарешті, Поклевським-Колем, і представником румунського уряду, Братіяну, царський уряд одержав згоду Румунії (з дня 1 травня 1915) про включення Карпатської України до Російської Імперії, при чому московський міністер закордонних справ Сазонов погодився 10 липня 1915 р., відступити Румунії карпатоукраїнську територію на південь і на схід від Тиси (румунам ішло зокрема про Мараморошський Сигіт). Цю згоду зроблено в порозумінні з Францією та Англією.

Але в міжчасі Т. Г. Масарик змінив свою думку, і вже дня 15 квітня 1915 р. подав меморандум до уряду Великої Британії, домагаючися включити Карпатську Україну в пляновану ним Чехословаччину, не дивлячися на те, що раніше задумував він організувати чехо-словацьку державу тільки з територій Чеського Королівства та Словаччини, з додатком територій лужицьких сербів і коридору поміж Мадярщиною та Австрією, що лучив би Чехословаччину з Югославією. Отже, територія Карпатської України стала предметом міжнародного торгу ще далеко до часу, коли карпатським українцям була дана спроможність виявити свою політичну волю.

Т. Г. Масарик намагався також переконати російських політиків і з'єднати їх до своїх плянів. Російський уряд одначе не резиґнував з Карпатської України. Революція змінила уклад сил на сході Европи, але і в тій ситуації Масарик не гаяв часу. Він поспішив до Києва і став переговорювати з Центральною Радою у справі Закарпаття, але уряд Української Народної Республіки рішучо відкинув пляни Масарика і доручив своєму представникові на паризькій конференції, Сидоренкові, рішучо обстоювати право Української Народної Республіки на українське Закарпаття, що Сидоренко й зробив. До речі, інтервенція Сидоренка вплинула на приспішення прочеського рішення справи Закарпаття Паризькою Конференцією, де Едвард Бенеш мав вплив.

У своєму меморандумі ч. 2 з січня 1919 р. д-р Едвард Бенеш, представляючи справу Карпатської України мировій конференції, взагалі не покликувався на бажання населення, а радше вказував на небезпеку, що російських впливів не можна допустити на південь від Карпат. Крім того, виразно говорив про необхідність Закарпаття для Чехословаччини для утримування безпосередніх контактів із Румунією і Югославією (після того, як плян коридору на мадярсько-австрійському пограниччі провалився). Фактичне рішення чинників мирової конференції в Парижі про приділення Закарпаття до СТР запало на початку березня 1919 р.

(Кінець буде).

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини.

ДВАДЦЯТИЛІТТЯ ЕЛЕКТРИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Урядова Адміністрація Електрифікації провінції (rural Electrification Administration) нещодавно святкувала свій двадцятирічний ювілей. Завдяки праці цієї агенції за той час електрифіковано 95% всіх американських фарм, тоді як двадцять років тому таких фарм було тільки 11%.

Але хоч тепер електричні дроти протягнуті майже до кожної фарми, перед цією агенцією, коротко знаною, як R.E.A., ще необмежене поле праці.

Найперше її завдання — поширити потужність електрівень з огляду дедалі все більшу вимогу електричної енергії для фарм. Крім того, мусить вона приготовитись до можливого використання в найближчому майбутньому атомової енергії, що безперечно призведе до здешевлення електрики. Третє її завдання — встановити телефонну обслугу по якнайвіддаленіших фармах.

Заслугу такого феноменального розвитку електрифікації американської провінції ділять між собою згадана адміністрація, громадські організації і самі фармери.

В травні 1935 року президент Франклін Д. Рузвелт підписав наказ про створення R.E.A. та уповноважив її фінансово допомагати розбудові електрівень по провінції. До цього його спонукали скарги фармерів на те, що приватні електричні компанії не спішаться обслужувати їх електрикою, а здебільшого намагаються обмежитись постачанням електрики лише більше населеним пунктам.

R.E.A. почала давати позички місцевим громадам здебільшого фармерським кооперативам, щоб допомогти їм будувати електрівні, проводити лінії, а також фармерам на купівлю електричних приладів. Вся ця акція зустріла сильну опозицію з боку приватних електричних компаній, які бачили в тому урядову конкуренцію. Тепер усі ці компанії працюють спільно з R.E.A.

R.E.A. постачає електрику для 54% споживачів на провінції, решту обслуговують приват. компанії. Вона дала довготермінових позичок майже на $3,000,000,000 для близько 1,100 споживачам, в тому числі кооперативам, муніципалітетам і кільком комерційним компаніям, завдяки чому електрикою тепер користуються понад 4,400,000 провінційних споживачів.

Електрифікація провінції принесла величезні зміни в життя фармерів. Вигнала з ужитку газові лямпи, запровадила уживання рефриджирейторів, пральні й електричні кухні, ірригаційні машини та помпи, доїльні машини, огрівачі для стаєн, інкубаторів, сіносушильних машин і багато, багато інших приладів та апаратів.

Завдяки електриці видатність праці на фармах майже подвоїлась від часів перед Другою Світовою війною. Дотого, фармер платить тепер пересічно три центи за кіловат електрики, тоді як раніше він платив 10 центів.

За пляном R.E.A. в найближчому часі має бути побудовано електрівень та електричного устаткування на суму $202,000,000 і передбачається, що уживання електрики подвоїться до року 1963 і потроїться до 1975-го.

В уживанні електрики по фармах перед веде стейт Тенесі, завдяки заходам стейтового уряду в розбудові великої греблі та потужної електрівні.

(Загальна Рада)

УКРАЇНСЬКИЙ КООРДИНАЦІЙНИЙ ЦЕНТР — ПРОБЛЕМА ДНЯ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

а тільки традиційно був пов'язаний з історичними конструкціями наших Визвольних Змагань 1-ої і 2-ої Світових війн. Хай ОУН плекає в своєму середовищі традиції УГВР, хай партії Української Національної Ради плекають традиції леґальности уряду УНР, а гетьманці — леґальности гетьманату, але хай ніхто з них не накидає своїх традицій спільному центрові. Видається, що тільки на такій основі зможемо дійти до об'єднання всіх наших політичних сил в одному загально - українському центрі. Тільки тоді наша енергія буде спрямована на виконання практичних, пекучих завдань, а не на неважні сьогодні дискусії про такий чи інший леґалітет. Хто дивиться на українське політичне життя не з позицій своїх партійних інтересів, а з загально - українського становища і хто є настільки реалістом, що враховує важкий досвід останнього 10-річчя, той не може не погодитися з нами. Правда, може, але тільки під умовою, що зрезиґнує з загально-українського об'єднання і обмежиться до політики своєї власної партії чи центру.

Здаємо собі справу з того, що здійснення такого загально - українського центру, як ми його тут з'ясували, вимагає довгих переговорів і багато зусиль людей доброї волі. Тим часом час і події не стоять. Загально - українську політику треба робити вже. Відкладати її немає коли. Знаючи про це, український політичний світ повинен здобутися покищо на тимчасову розв'язку. Ми бачимо її у створенні тимчасового координаційного центру української політики на чужині. Такий центр повинен бути побудований на найпростішій базі, без ніяких статутів, конституцій, президій і рад. Вистачало б, коли б діючі тепер політичні партії і організації усно домовилися про створення такого центру, вибрали з-поміж себе головуючого і двох референтів для зовнішніх і внутрішньо - українських справ і поставили перед собою не світобурні цілі, а кілька конкретних завдань. Із внутрішньо - українських справ, наприклад, треба б знайти способи, як забезпечити працю українських наукових установ, як створити передумови для розвитку бодай одної української високої школи і бодай одної української гімназії в Европі. Здійснюючи ці конкретні і невідкладні завдання збірними зусиллями всіх політичних партій і організацій — треба було б рівночасно і рівнобіжно з тим вести переговори про створення єдиного всеобіймаючого українського політичного центру на чужині. Є деякі показники, які кажуть вірити, що таким шляхом можна дійти до гаряче побажаного всіми українцями об'єднання українських політичних сил в одному центрі.

Роман Ільницький

КАТАСТРОФА ПОЇЗДУ ВНАСЛІДОК ПОВІДІ

В Россел, Масс., повідь спричинила катастро-фу поспішного поїзду Шикаґо-Бостон, під час якої було 30 осіб легко поранених. Поїзд „Лейк Шорк Лілітед" з'їхав з 60-стопового насипу й один з вагонів упав до ріки.

● **Віце-президент** Ричард М. Ніксон, вернувшись з Каліфорнії до Вашинґтону, заявив, що президент Айзенгавер — це „людина, яка надається на свій пост".

● **Емілія Діон**, одна із славних канадійських п'ятернят, яка померла 6 серпня 1954 року під час нападу апоплексії, залишила майно, яке оцінено на 171,035 долярів.

● **Один сенатор** вислав до Федерального Бюра Погоди протест, щоб воно не називало гураґанів жіночими іменами, бо це, мовляв, ображає жінок, які зовсім не мають таких нищівних прикмет, як гураґан.

ТРЕБА ЩЕ 300 АШУРАНСІВ ДЛЯ СКИТАЛЬСЬКИХ РОДИН В ЕВРОПІ!

ПРИЇХАЛО ЧЕРЕЗ ЗУДАК 400 ОСІБ НА ОСТАННІЙ ПЕРЕСЕЛЕНСЬКИЙ ЗАКОН, МОЖЕ ПРИЇХАТИ ЩЕ БЛИЗЬКО 5,000 УКРАЇНЦІВ

Филаделфія. — До централі ЗУАДК у Филаделфії і його европейських представників зголосилося кругло 1,700 українських родин на виїзд до Америки за законом РРА (Рефюджі Реліф Акт), разом поверх 5,000 осіб. Вислано до Европи 1,200 ашурансів, у ході затвердження Вашинґтоном знаходиться 200 ашурансів, а треба ще 300 ашурансів для українських родин, які бажали б дістатися до ЗДА. Повідомляючи про це, централя Злученого Українського Американського Допомогового Комітету звертається знову з гарячим закликом до американсько-української громади зголошувати готовість виставити для скитальської родини ашуранс, який відкрив би тій родині шлях до нового життя, а побільшив би знову нашу громаду в ЗДА новим елементом. Заходами ЗУАДКомітету приїхало в останніх місяцях нових 400 українських іміґрантів. Багато аплікантів дістали вже візи і ждуть на недалекий транспорт. В Німеччині, Австрії і Бельгії справа оформлення аплікантів і видавання їм віз поступає тепер швидко, тільки у Франції ця процедура вимагала до цього часу коло пів року, у зв'язку з тим, що французький уряд видає виїжджаючим дозвіл на поворот до Франції назад, отже кожний окремий випадок піддає строгій перевірці. Тепер ця процедура буде у Франції скорочена до 2-ох місяців. В Австрії піддається лікарській і поліційній перевірці навіть ті особи, які ще не дістали ашурансів, а мають лиш обіцяні. Тому, що загалом зголошено у Вашинґтоні вже 150,000 ашурансів на допускальне за згаданим законом число 214,000 нових іміґрантів, то українські спонзори повинні зголошуватись якнайшвидше, щоб не прогаяти законної можливости спровадити якнайбільше нових українських іміґрантів до ЗДА.

Ґалаґер засуджений до досмертної в'язниці

Ню Йорк, Н. Й. — Військовий суд, складений з восьмох старшин; визнав сержанта Джеймса Т. Ґалаґера винним в тому, що він співпрацював з ворогом, бувши в полоні в Кореї, та що причинився до смерти двох американських полонених. Суд визначив йому таку кару: непочесне звільнення з війська, втрату платні та всіх привілеїв, які дає військова служба та досмертну кару в'язниці, получену з важкою працею. Вирок відчитали підсудному 14-го дня військового суду, який Ґалаґер прийняв із стоїчним спокоєм. Суд визнав його винним в сімох пунктах акту оскарження: в двох вбивствах, співпраці з ворогом, в трьох випадках знущання над товаришами полоненими та в тому, що інформував ворога. Підсудний заявив, що суд відбувся справедливо.

Совєти приймають запропонований німцями плян нарад в Москві

Москва. — Совєтський уряд, відповідаючи формально на західньо-німецьку ноту з 12 серпня ц.р., у своїй ноті з 19 ц.м. погодився на дату 9 вересня, як на початок совєтсько-німецьких нарад у Москві, як також погодився на те, щоб до розмов включити справу об'єднання Німеччини. Совєтська нота промовчала тільки західньо-німецьку вимогу, щоб переговорювати також про поворот до Німеччини всіх тих німців, що їх безправно притримують в Совєтах, але зазначила, що „всі інші справи" можуть бути також предметом розгляду, залишивши можливість німцям заторкнути і цю справу. Американські часописи допускають можливість, що совєтський уряд повідомить про випущення на волю решти німецьких воєнних полонених ще перед приїздом канцлера Аденауера до Москви, щоб не виглядало, що це Аденауер мав успіх у Москві у цій справі, яка дуже болить німців. На чолі німецької делеґації прибуде Аденауер, а з совєтського боку імовірно братимуть участь у конференції Хрущов, Булґанін і Молотов для політичних справ та Мікоян для справи торговельних взаємин.

Ніксон не поїде до Москви

Вашинґтон. — Віце-президент Ричард М. Ніксон, після конференції з державним секретарем Джаном Фостером Доллесом, заявив, що він не поїде в найближчому часі до Москви. Він сказав, що в урядових колах велися розмови на цю тему, але виміна візит між ЗДА та СССР мала б відбутися на нижчому рівні. Вістка про візиту Ніксона до Совєтів появилася зараз після конференції в Женеві, коли Хрущов і Булґанін заявляли, що вони прибули б з візитою до ЗДА. Ніксон не відкинув зовсім думки про можливість візити до Москви, тільки сказав, що тепер така поїздка зовсім неактуальна.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Міш.

Підготова до нового шкільного року

Незадовго, бо вже в половині вересня Українознавча Школа в Дітройт-Захід розпочне навчання в новому 1955/56 році. Цим вона почне четвертий рік свого існування — наполегливої праці, навчаючи шкільну молодь рідної мови та даючи їй основи моралі й етики.

Як минулих років, так само і цього року товариство Рідна Школа, яка піклується Українознавчою Школою, підготовляється з усією дбайливістю, щоб школа розвивалась та працювала так, як цього вимагають інтереси нашої спільноти поза межами рідного краю. Із стадії організації Українознавчої Школи, в якій доводилось поборювати цілий ряд труднощів і перешкод, вийшли і школа і саме товариство з успіхами. Це були часи, в яких треба було подбати за відповідне приміщення, щоб навчання могло відбуватись без перешкод цілий навчальний рік, підібрати належно кваліфіковані учительські сили та зрівноважити бюджет. Усе це повелось наладнати зусиллями управи товариства за всебічною піддержкою нашого свідомого громадянства. В парі з тим не занедбувано й охоплювання школою щораз то більше учнів. Мірилом цього може свідчити зріст числа учнів у школі. В першому році школа начислювала 22 учнів. В минулому році школу закінчило біля 80. Зокрема добре розвивалась кляса учнів тут народженої молоді, які мало, або й зовсім не знали в письмі української мови. В половині року цю клясу зорганізовано з 6-ти учнів, під кінець року число зросло до біля 20-ти.

Усе це вказує, що Укрінознавча Школа розвивається задовільно. Одначе це ще далеко не відповідає потребам нашої громади. В нашій громаді є далеко більше, ніж тих 80 дітей у шкільному віці. Усі вони без вийнятку повинні вивчати рідну мову та виховуватись в національному дусі. Питання збільшення учнів в Українознавчій Школі лягло в основу діяння Рідної Школи в теперішньому часі, коли товариство не мусить вже займатися іншими проблемами, згаданими на вступі. Для тієї мети розгорнуто широку акцію. Видано заклики до громадянства, намічено радіо-передачі, а також заплянований відвідування по домах батьків, які мають дітей у шкільному віці для зорганізування якнайбільшого числа учнів у школі.

Добрим засобом для такої акції були б ширші наради громадянства, як збори, віча й інше. Одначе літній час не завсіди сприяє успіхові таких нарад. Тому управа Рідної Школи впала на щасливу думку влаштувати розвагову імпрезу, де буде розгорнута акція у згаданій повище цілі. Такою розваговою імпрезою буде рідношкільний фестин в неділю, дня 4-го вересня на площі місцевого клюбу при вул. Сікат. Окремий комітет, що підготовляє Фестин, робить все, щоб його влаштувати так, як відбувались подібні імпрези на рідних землях. Зокрема приготовляє виступи учнів Українознавчої Школи з всякими атракціями, як танці, вправи, співи тощо, щоб тим показати нашій громаді, як виховується наша молодь у рідній школі.

Є всі підстави вірити, що так широко розгорнута акція принесе бажані успіхи і що наша свідома громада піддержуватиме й надалі справу рідного шкільництва і гасло „кожна українська дитина в Українознавчій Школі", під яким ведеться уся акція.

В. П.

Шикаґо, Ілл.

Чар живого слова.

Мова в житті людини — цінний дар від Бога. Вона удосконалює людину, її світогляд і ставить вище понад всі інші живі істоти. Тому з давен-давна людина прикрашує своє слово, працює над вишукуванням все нових і нових слів, як це бачимо в літературі, дбає про життєвість і мілодійність своєї мови, як це видно в сценічній мові чи в радіомовленні.

Слухаючи в театрі чи в радіопересиланні чисту літературну мову з відповідною дикцією, модуляцією голосу, до того ще як цей голос відзначається приємним тембром — ви маєте повну мистецьку насолоду, бо слухаєте тоді свою рідну мову як найкращу музику.

Від кількох місяців мого перебування в Шикаґо я, працюючи тільки в іншомовному оточенні, радо вислухую всі українські програми у радіопересиланні на терені м. Шикаґо. Мені особисто припали дуже до вподоби літературно-мистецькі радіопрограми, що їх веде самостійно кожного вівтірка вечером п. Рома Турянська в рамках радіопересилань Українського Радіо-Комітету Т-ва Самопоміч. Слухав я по-мистецьки передану „Марію" В. Стефаника, Черемшини „Тугу" й інші речі. Досі найбільше зворушила мене передача з дня 2 серпня ц. р., що її шановна дикторка, з нагоди жнив в Україні, присвятила українським селянам і тим, що вийшли з рідної землі в чужину і тужать за нею, і тим, що невільниками залишилися на рідній не своїм полі і з тугою очікують волі.

На програму склались відповідні поезії, нарис і дібрані до цілости пісня та музика. Все разом давало слухачеві гармонійну мистецьку цілість, що мене, як сина українського села, зворушило глибоко. Тут треба підкреслити ще те, що сама дикторка заставляє нас слухати цих передач своїм рідкісно приємним тембром голосу, чіткою дикцією і прекрасною модуляцією — тінуванням голосу. Вона володіє голосом не як аматор-початківець, але як справжній мистець. Це так і відчувається з-разу навіть тоді, коли вона читає звичайні повідомлення.

Побажати б нам шановній дикторці багато сил і снаги у тій культурно-мистецькій праці на нашому терені.

При цій нагоді ще дещо із моєї обсервації: за короткий час мого перебування в Шикаґо (не цілий рік) я вже мав нагоду бувати тут на кількох концертах, академіях чи інших того роду імпрезах, на яких виступали декляматори-аматори, виголошуючи „на-пам'ять" твори наших визначних поетів чи письменників. Якось прикро вражало те, що організатори мистецьких програм не подбали про те, щоб ці твори — перлини нашої літератури, були передані слухачам справжніми мистцями живого слова. Це піднесло б мистецьку вартість концерту і публіка не слухала б творів з неправильним наголошуванням, помилковою інтерпретацією і нікого б не денервували непотрібно вживані рухи „декляматором" під час мистецького читання, чи навіть ходження по сцені. Навпаки, деклямація виконана мистцем живого слова, стане для слухача сильним переживанням. Публіка радо привітає і кілька таких точок, та й вони будуть окрасою цілої імпрези. — Організаторам таких програм треба пам'ятати, що мистецтво живого слова — це таке саме мистецтво як музика, пісня, балет і що воно вимагає так само кількалітніх наполегливих студій та солідної підготови. Вивчити вірш напам'ять і виголосити його по-аматорськи зуміє кожний з нас, але те саме передати у мистецькій формі, що б слухач пережив те, що слухає, — потрапить тільки справжній мистець слова.

На майбутнє повинні про це пам'ятати всі ті, що займаються уложенням мистецьких програм на наших імпрезах. Краще не давати зовсім деклямацій, як спотворювати аматорщиною найкращі твори, перлини наших поетів і письменників.

Б. В.

Посмертна Згадка

АНТІН ГАЛАТИН, член Б-ва св. Николая, Відд. 5 У. Н. Союзу в Асторії, Л. Ай., помер 15. серпня 1955 р., проживши 67 років. Покійний родився 1888 р. в селі Новошинь, пов. Жидачів, Зах. Україна. Полишив в смутку дружину Розалію, два сини і одну дочку та 5 внуків. Похорон відбувся 18. серпня при участи Членів, Родини, Приятелів та Знайомих з погреб. заведення до укр. гр.-кат. церкви Чесного Хреста, а відтак на цвинтар Кальварія. — В. И. П.!

П. Баринич, секр.

Повідомляємо, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.

Адміністрація „Свободи".

ВИНЯТКОВЕ ІНТЕРВ'Ю

В нюйоркському часописі „Сандей Нюз" з 7 серпня 1955 р. появилася на першій сторінці його бруклинського видання (секції) обширне інтерв'ю пані Марії О'Флеґерті з молодою студенткою Лонґайлендського Університету п. Надею Гладишовською-Шміґель. До інтерв'ю додана фотографія молодої студентки, що закінчує в цьому році свої соціологічні студії.

Це інтерв'ю зроблене з нагоди прийняття п. Надею Гладишовською американського громадянства. Хоч дуже багато молодих приймає громадянство, то на терені великого Ню Йорку таким інтерв'ю вшановано вперше Надю Гладишовську-Шміґель — тому, що вона належить до найкращих студентів Лонґайлендського Університету.

З інтерв'ю довідуємось, що 23-літня студентка перебула багато, заки прибула до вільної Америки. До ЗДА прибула в 1949 році з табору Верхтесґаден у Західній Німеччині. Тут закінчила Гайскул і записалась на університет. Історія її важких переходів почалась разом з родиною за нацистської окупації Західньої України, яка до 1939 року належала до Польщі. У 1944 р. ціла родина рушила із свого родинного майна у Сяніччині перед наступаючою червоною армією в невідоме на захід, щоб по численних невимовно важких і критичних для життя переживаннях найти довшу зупинку у таборі ДП у Берхтесґадені. Тепер уся родина а саме: батько Олександер Гладишовський, мати Наталія і сестра Ольга живуть на вільній американській землі разом із панею Надією.

● **У Західньому Берліні** поліція заарештувала банду недоліткiв, яка тероризувала людей в купальних місцевостях в околиці Берліну. Малолітні бандити застосовували методи, запозичені з американського фільму „Один дикун" з Марльоном Брендо в головній ролі. Між іншим, „надійні юнаки" нападали на приватні яхти та малі річкові кораблі і, погрожуючи їх затопити, жадали „окупу".

● **Арґентинський міністер** внутрішніх справ, загрожуючи римо-католицьким священикам судом, заявив, що вони закликають населення до демонстрацій проти уряду президента Перона.

● **У Західньому Берліні** американські власті перестерегли 900 німців, які працюють в американських установах, щоб вони остерігалися спроб комуністів завербувати їх на шпигунську роботу. Одного німця комуністи схопили, другого заарештували при переїзді до східньої зони міста, і в обох випадках намовляли їх стати комуністичними шпигунами. Американська влада зажадала від своїх німецьких службовців негайно повідомляти її про кожний такий випадок.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ¢ за виготовлення нової адресової кліші, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

ТАРЗАН, ч. 3526. Морока.

Об'єднаний запах данго і тармангані може свідчити тільки про одну річ... що жертва гієни — це намічена жертва Тарзана! З диким криком він скочив...

...Хоч і знав, що данго не була небезпечна, бо гієна занадто боязка, щоб нападати на живого.

Коли гієна втекла, Тарзан звернувся до мертвого. — Хто міг це зробити і чому?